
Matěj Kroupa

„Mám rád kontrasty jak v hudbě, tak v divadle“

TEXT: PAVEL VÍŠEK

Čtyřiačtyřicetiletý Matěj Kroupa je téměř renesanční člověk. Skládá scénickou hudbu pro divadla, rozhlas, film i televizi. Stále více času věnuje smyčcovému kvartetu Pavla Bořkovce, které před devíti roky zakládal a kde hraje na violu. Podílel se však také na 15. ročníku udílení Výročních cen OSA, který se uskutečnil na konci září.

Foto: Petr Neubert

Vaše rodina má hluboké umělecké kořeny. Pradědeček Pavel Bořkovec byl skladatel, který s Jaroslavem Ježkem a dalšími osobnostmi zformoval hudební skupinu kolem pražského Mánesa. Babička Hana Prošková je známá hlavně jako autorka detektivek, ale psala také básně a libreta. Jak vás tohle rodinné prostředí formovalo?

Za svůj život jsem měl to štěstí se potkat na tomhle světě bohužel jen s babičkou Hanou. S Pavlem Bořkovcem jsme

se minuli, jsem ročník 1976 a on zemřel o čtyři roky dříve. Samozřejmě jsem byl konfrontován s étosem naší rodiny, ve které se hudba velice pěstovala. Rodiče nás chtěli naučit jazyky a hudbu. U jazyků se to v mém případě moc nepodařilo, ale u hudby to vyšlo díky obrovskému úsilí naší maminky. S bratry jsme několikrát zkoušeli spočítat harmonogram jejího odpoledne a dospěli jsme k závěru, že to snad ani nemohla časově stíhat. Přesto s každým z nás cvičila.

Absolvoval jste konzervatoř a HAMU, máte klasické hudební vzdělání. Jak se stavíte k náhledu, že vážná hudba a ostatní žánry tvoří paralelní světy, které se navzájem nepotkávají?

Tenhle názor mi není úplně cizí, ale líbí se mi hranice, kde se vážná hudba setkává s jazzem a různými etnickými vlivy. Ve svém vlastním vkusu však striktně rozlišuji hudbu vysokou od hudby všednodenní, která vzniká pro rozptýlení a zábavu. Když hudbu poslouchám, sám vyhledávám tu vysokou. Sem ale vedle vážné hudby počítám i jazz.

Kvarteto Lamborghini, u jehož vzniku jste byl, hrálo na prvních albech Vertiga, jedné z nejoriginálnějších kapel domácí jazzové scény. Bylo to v první dekádě milénia vyústění vašich hudebních preferencí?

V kvartetu Lamborghini jsem dlouhá léta hrál s Vladanem Malinjakem, což je můj „smyččářský“ pokrevní bratr. Setkání s Vertigem bylo zásadní, protože to jsou hudebníci, ke

Paměť národa, foto: Post Bellum, z. ú.

Setkání s Vertigem bylo zásadní, protože to jsou hudebníci, ke kterým chovám nesmírnou úctu, a byla to krásná spolupráce.

kterým chovám nesmírnou úctu, a byla to krásná spolupráce. Ale ještě předtím tady byla jazzrocková kapela Skandovat Oranž, která neprorazila do hlubšího povědomí, ale byla pro mě klíčová. Zpíval

u ní Ondra Ruml dávno předtím, než zabodoval v televizní hudební soutěži X Factor. To byla kapela, s níž jsem hrál léta a nejvíc se realizoval v jazzovém směru.

Vaše aktivity mají široký hudební záběr. Jaké impulzy z jiných žánrů vás nejvíce ovlivnily?

Od patnácti let jsem miloval fusion music, kapely jako Weather Report, Mahavishnu Orchestra, samozřejmě Milese Davise. Jazz jsem ale poslouchal všeobecně a přiznávám, že mě hodně zasáhl. Jinak jsem studoval vážnou hudbu a mám k ní blízký vztah, ale ke změně u mě došlo prostřednictvím divadla, pro které jsem se v devadesátých letech nachl. V divadelní práci jsem objevil nový rozměr, kde si jako autor v určité situaci můžu z nějakého žánru udělat i legraci. Když jsem v divadle začínal, na samém

počátku bylo pro mě zásadní jméno Miroslav Krobot. Tehdy režisér, který odešel z Národního divadla, kde měl velké úspěchy, aby v roce 1996 založil nový soubor v maličkém Dejvickém divadle. Potřeboval pro hledání nového tvůrčí svobodu. A já měl to štěstí, že jsem se tam náhodou nachomýtl. A se skupinou Skandovat Oranž, o které už byla řeč, jsme dělali hudbu do jedné z jeho raných inscenací. A přesto, že byl nehudebničk, tak nás zásadně inspiroval, měl pro nás úplně jiné podněty. Najednou po nás chtěl úplně svobodnou hudbu. Poprvé jsme začali jazz rock mísit s vážnou hudbou. To mi dalo novou inspiraci v hudbě a v přístupu k ní. Práce v divadle mě posunula k velké otevřenosti vůči různým žánrům.

Otevřenost je do jisté míry cítit i u Pavel Bořkovec Quartetu.

Paměť národa, foto: Post Bellum, z. ú.

V repertoáru máte skladby vašeho pradědečka, jeho současníka Bohuslava Martinů i terezínských autorů Pavla Haase či Gideona Kleina, ale v roce 2016 jste s Monikou Načevou a Michalem Pavlíčkem nahráli i koncertně podpořili album Na svahu. Drží vám tenhle hudební vesmír pohromadě?

Když jsem dal impuls kamarádům-spolužákům, že založíme kvarteto, které pojmenujeme po mém pradědečkovi, dohodli jsme se, že se chceme profilovat jako kvarteto, které hraje především českou hudbu 20. a 21. století. Chtěli jsme hrát soudobé skladatele, což se nám splnilo například v opeře Martina Smolky Bludiště seznamů. Mimoto já i můj kolega Alexey Aslamas komponujeme a aranžujeme, takže máme také potenciál tvořit vlastní skladby. Chceme být kvarteto, které zahraje tu nejtěžší kvartetní literaturu včetně čtvrtónové hudby. Jezdíme na soutěže do zahraničí a znovu všichni studujeme na HAMU,

Divadlo i hudba mají možnost divákům a posluchačům nabídnout něco mimořádného, a proto jsou mi kombinace takových neskutečných věcí blízké.

tentokrát komorní hru. Ale věřím soudobé hudby, na kterou se chceme specializovat, vystihuje i Monika Načeva, se kterou jsem poprvé spolupracoval při vyhlášení prvních Cen Paměti národa, kde zpívala moje bluesově-jazzové

aranžmá Vejvodovy Škoda lásky. S Monikou určitě ještě něco uděláme, ale musím říct, že den má jen 24 hodin a mých aktivit je tolik, že některé projekty pořád čekají v řadě. Právě teď připravuji pro Jana Hřebejka soundtrack k šestidílné detektivní sérii Boží mlýny, která půjde do vysílání příští rok na jaře.

Předloni Západočeské divadlo v Chebu uvedlo nastudování Schillerovy Marie Stuartovny, k němuž jste připravoval hudbu. Některé divadelní kritiky poněkud vyvedlo z míry, že zde královna Alžběta I. na playback zpívá jeden z hitů britské dívčí skupiny Spice Girls. Máte rád kontrasty?

Ano. Mám rád kontrasty jak v hudbě, tak v divadle. Divadlo i hudba mají možnost divákům a posluchačům nabídnout něco mimořádného, a proto jsou mi kombinace takových neskutečných věcí blízké. A tady chci zmínit svého kolegu z chebského divadla, uměleckého šéfa Zdeňka

Bartoše, se kterým jsem spolupracoval na více než čtyřiceti inscenacích. Zápa-dočeské divadlo v Chebu je pro mě zá-sadní scéna, kde se rozvíjím i jako diri-gent, protože má v programu i swingové muzikály. Dělal jsem Divotvorný hrnec, Ženy na pokraji nervového zhroucení, Dobře placenou procházku a naposledy Chyť mě, jestli na to máš, kde účinkuji jako dirigent a korepetitor. Zdeněk Bar-toš pro mě udělal opravdu hodně – tolik příležitostí mi nedal nikdo jiný.

Už dlouho participujete na rozhlasovém pořadu Příběhy 20. století, navazujícím na projekt Paměť národa, který je sumářem vzpomínek pamětníků důležitých událostí moderní historie...

Vedle scénické hudby je pro mě důleži-tá právě Paměť národa, aktivita obec-ně prospěšné společnosti Post Bellum, kterou založil můj bratr Mikuláš. Ten mě na začátku poprosil, abych pro Pří-běhy 20. století vymyslel znělku, a na

její motivy dělám veškerou hudbu pro Paměť národa. Vycházím z pěti tónů znělky, s nimiž pracuji už patnáct let. Vzniklo tak už hodně muziky, možná vůbec nejvíc, kterou jsem kdy na OSA přihlašoval.

Kromě soundtracku k celovečerní-mu filmu Kvarteto v režii Miroslava Krobota se vám poštěstilo zanechat hudební stopu v Marhoulově Na-barveném ptáčeti, které zařadily do programu festivaly po celém světě a na Oscarech skončilo těs-ně před užití nominací v kategorii pro neanglicky mluvený film. Na bezmála tříhodinový snímek při-padá minimum dialogů a původní scénická hudba zde chybí úplně...

Režisér Václav Marhoul, se kterým jsem se seznámil právě na Cenách Paměti národa, mě oslovil, abych pod titulky udělal aranžmá skladby Horšat ha-eqa-liptus (Eukalyptový háj, pozn. aut.) od izraelské písničkářky Na'omi Šemer, a já

ho napsal pro pět kontrabasů a jedno violoncello. Aranžmá trvá sedm minut a pokrývá poslední scénu a závěrečný „rol“ titulků. Spolupráce s Václavem Marhoulem je vždycky úžasná a musím taky říct, že kontrabasisti byli rádi, že měli taky jednu sólový kontrabasový part. A ještě musím dodat, že píseň v hebrejštině krásně nazpívala Jitka Čvančarová.

Na závěr se ještě zeptám, jak došlo k vaší spolupráci na Výročních cenách OSA?

Ondřej Cihlář a Petr Prokop z divadla VOSTO5 mě oslovili, jestli bych s nimi tuhle výjimečnou akci v Divadle Hyber-nia letos nepřipravil. Koronavirus nám situaci zkomplikoval, protože Výroční ceny OSA byly odloženy, ale my měli ambici tuhle komplikaci obrátit ve vý-hodu a snažili se všechno připravit ještě lépe. Leitmotivem byla hudba k českým pohádkám, což je tradiční oblast, která skýtá prostor i pro humor a legraci. ☒

Výroční ceny OSA, foto: Petr Klapper